

รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

A Model Of Local Conflict Management In The Area Of Mueang Nan District,
Nan Province.

จักรพงษ์ มะโนชัย Chakkaphong Manonai

วราปรัชญ์ คำพงษ์ Worapat Khumpong

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง Kiattisak Suklueang

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College

Conventionals69@gmail.com

Haripunchai Review 30/08/2565

Haripunchai Review 10/09/2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรม 6 กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน และ 3) นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งตามหลักสารานุกรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การแจกแบบสำรวจกลุ่มตัวอย่าง คือ ฝ่ายปกครอง จำนวน 198 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรม 6 กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน อยู่ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อยู่ในระดับปานกลาง 3) รูปแบบการบริหารจัดการ

ความขัดแย้งตามหลักสารานีธรรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน มี 5 รูปแบบ ได้แก่ 1. ด้านการเอาชนะ คือ การใช้บทบาทหน้าที่เจรจาให้คู่กรณีเกิดการยอมรับและ ยุติความขัดแย้งร่วมกันด้วยความสุภาพอ่อนโยน 2. ด้านการร่วมมือ คือ การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกฝ่าย 3. ด้านการประนีประนอม คือ การเจรจาต่อรองให้คู่กรณีเกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย เพื่อเป็นการประนีประนอมให้คู่กรณียุติความขัดแย้ง ระหว่างกัน 4. ด้านการหลีกเลี่ยง คือ การหลีกเลี่ยงความรุนแรงของปัญหาจนนำไปสู่การแตกแยก 5. ด้านการยอมให้ คือ การทำความเข้าใจกับคู่กรณีให้ยุติปัญหาด้วยสันติวิธี เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ก่อนจะเกิดข้อพิพาท

คำสำคัญ : การจัดการความขัดแย้ง, หลักสารานีธรรม 6, ฝ่ายปกครอง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the opinion level of the administrative side's local conflict management in Mueang Nan District, Nan Province 2) to study the relationship between the Saranee Dharma Principle 6 and the local conflict management of the administrative department in Nan Province. and 3) present the conflict management model according to Saranee Dharma 6 in the locality of the administrative department in Mueang Nan District, Nan Province. By quantitative research The survey was used to distribute the sample, namely the administrative department of 198 people. The data were analyzed by finding the frequency, percentage, mean, standard deviation. and qualitative research Use in-depth interviews with 10 key informants or people using content analysis techniques.

The results showed that

1) The overall level of opinions on the management of conflicts in the local area of the administrative authorities in Mueang Nan District, Nan Province as a whole was at a high level; Muang Nan District, Nan Province was statistically positive with a statistically significant level of 0.01, at a moderate level 3) Conflict management model according to Saranee Dharma 6 in the locality of the administrative department in

Mueang Nan District, Nan Province, there are 5 photos. Types are as follows: 1. Overcoming aspect is the use of roles and duties to negotiate for the parties to accept and settle conflicts together with gentleness. 2. Cooperation aspect is the importance of community participation. By integrating cooperation from all parties. 3. Compromise is to negotiate for the parties to satisfy both parties. In order to compromise the parties to settle conflicts between them 4. Avoidance is avoiding the severity of the problem until it leads to divisions 5. Permissiveness means understanding the parties to settle the problem through peaceful means. to reduce conflicts before disputes arise.

Keywords : Conflict Management, Saranee Dharma Principle 6, Administrative

บทนำ

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ ซึ่งฝ่ายปกครองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่างๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและการจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126/ตอนที่ 100 ก, 2552)

ในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน สภาพสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก อันเนื่องมาจากสาเหตุของปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านพื้นฐานของครอบครัว ความต้องการทางกายภาพ ความหลากหลายชาติพันธุ์ ความคิดเห็นที่แตกต่าง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การขัดกันทางผลประโยชน์ หรือแม้กระทั่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การขยายตัวของเมืองส่งผลให้เกิดการเพิ่มจำนวนของประชากรก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้นย่อมหมายถึงความต้องการปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น มีความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความต้องการใช้

ที่ดินเพื่อยู่ออาศัยและที่ทำกิน มีความต้องการแสวงหางานจึงเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เขตเมืองใหญ่ ส่งผลกระทบทำให้เกิดความหนาแน่นในเขตเมืองเกิดปัญหาชุมชนตามมา ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นผลที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น จนกลายเป็นสภาวะไร้ความสมดุลของสังคม ส่งผลกระทบข้างเคียงจนนำไปสู่ความขัดแย้ง (Conflict) ในที่สุด

จากสถานการณ์การเพิ่มจำนวนของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ทำให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ปัญหาการลักลอบที่ดิน ปัญหาขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น ปัญหาทางสังคมเหล่านี้ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนสวัสดิภาพของบุคคลต่าง ๆ นอกจากนั้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา จังหวัดน่านได้รับความสนใจจากนักลงทุนและนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน เป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ตั้งแต่ดั้งเดิม กล่าวคือ มีนักลงทุนเข้ามาจับจองซื้อที่ดิน เพื่อนำมาเป็นที่อยู่อาศัย นำมาสร้างเป็นสถานที่พักเพื่อให้บริการ จนเกิดปัญหาที่ดิน การบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ เกิดการรบกวนการอยู่อาศัยของประชาชนที่อาศัยอยู่เดิม จนเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวัน ทำให้การใช้ชีวิตของประชาชนมีความยากลำบากมากขึ้น รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 ทำให้ชาวบ้านเกิดความวิตก หวาดกลัว เกิดความเครียด จากความกลัวที่เกิดขึ้นก็จะกลายเป็นความขัดแย้งภายในท้องที่ แล้วจะมีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้สังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล หรือแม้กระทั่งอำเภอที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมกลับมาเข้มแข็งอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

อำเภอเมืองน่าน เป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 15 อำเภอของจังหวัดน่าน เดิมเรียกชื่ออำเภอนี้ว่า “แขวงนครน่าน” ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2442 โดยกระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้พระยามหาอำมาตยาธิบดี (แสง วีระยศิริ) พร้อมด้วยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช เจ้าครองนคร, พระยาสุนทรบุรีรักษ์ (เลื่องภูมิรัตน์) ข้าหลวงประจำเมืองและเจ้านายท้าวพญาทั้งปวง จัดระเบียบการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) แบ่งเขตแคว้นนครน่านออกเป็น 8 แขวง มี “แขวงนครน่าน” เป็นหนึ่งในแปดแขวงนั้น ซึ่งรวมตำบลเมืองน่าน เมืองสา เมืองพง เมืองไชยภูมิ เมืองบ่อว่า ตั้งที่ว่าการแขวงที่ตำบลเมืองน่าน พระยาสุนทรบุรีรักษ์ ข้าหลวงประจำเมืองขณะนั้นได้แต่งตั้งให้นายช้อย (ไม่ทราบนามสกุล) ดำรงตำแหน่งนายแขวงนครน่านคนแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๗

ประเทศสยามได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ เขตแคว้นนครน่านจึงได้แบ่งการปกครองออกเป็นอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน มีนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปกครองดูแลราษฎร ขึ้นตรงต่อข้าหลวงประจำเมือง “แขวงนครน่าน” จึงเปลี่ยนเป็น “อำเภอเมืองน่าน” ตั้งแต่นั้นมา โดยมีขุนยมนาณัติการ (2457-2460) ได้ชื่อว่าเป็นนายอำเภอคนแรกของอำเภอเมืองน่าน (แผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565), 2564)

ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ฝ่ายปกครองซึ่งมีบทบาทหน้าที่และเป็นกลไกสำคัญในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” โดยเฉพาะการรักษาความสงบแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความขัดแย้งต่างๆ ให้ระงับหรือยุติลงด้วยความเรียบร้อยและเป็นที่พึงพอใจกับประชาชนในท้องที่ ที่เกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท หรือความขัดแย้งของประชาชน ให้เกิดข้อยุติเพื่อไม่ให้กลายเป็นข้อพิพาท อันจะนำไปสู่ความรุนแรงและอาจไปสู่การฟ้องร้องคดีในชั้นศาลในท้ายที่สุด ฝ่ายปกครองจึงต้องมีรูปแบบวิธีการในการบริหารความขัดแย้ง เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เข้ากับบริบทของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งบริบทในพื้นที่จังหวัดน่าน ประชากรส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา จึงอาจจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำมาการบูรณาการประยุกต์ใช้ ดังนั้น หากมีการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการบริหารความขัดแย้ง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ในการบริหารจัดการความขัดแย้งของฝ่ายปกครองเชิงพุทธขึ้น อาจจะทำให้มีรูปแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชน เพื่อให้ฝ่ายปกครองและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ นำไปใช้และมีความสอดคล้องและตรงกับบริบทของสังคมต่อไปได้

จากข้อมูลและสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการความขัดแย้ง และรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เพื่อนำไปบูรณาการปรับใช้ในการสร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคี ความความสงบเรียบร้อย และสันติสุขของประชาชนในพื้นที่และเผยแพร่การใช้ประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรม 6 กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งตามหลักสราณียธรรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากร (Population) คือ ฝ่ายปกครองที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน จำนวน 389 คน (ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองน่าน, 2564) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 198 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เพื่อศึกษาทิศทางและความสัมพันธ์ของตัวแปรหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ทบทวนวรรณกรรมเอกสารทางวิชาการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ตลอดจนการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลในภาคสนาม (Field Research) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและเสนอการศึกษาวิเคราะห์ตามแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย 6 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 4 ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 5 ตัวแทนฝ่ายปกครอง จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 6 ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และทำการบันทึกข้อมูลบันทึกเสียงการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ แล้วทำการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาทำให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการประมวลจากเอกสาร และจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และได้้นำคำตอบจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

ผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$, $SD = 0.92$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านการร่วมมืออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, $SD = 0.80$) ด้านการประนีประนอม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$, $SD = 0.92$) ด้านการยอมให้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, $SD = 0.92$) ด้านการเอาชนะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$, $SD = 0.99$) และด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, $SD = 1.07$) และพบว่า ฝ่ายปกครองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสารานิยธรรม 6 ที่จะนำมาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.61$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานิยธรรม 6 กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อฝ่ายปกครองนำหลักสารานิยธรรม 6 มาบูรณาการและประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในพื้นที่มากขึ้นก็จะสามารถจัดการความขัดแย้งในพื้นที่ได้ดีขึ้น ส่งผลให้ปัญหาลดน้อยลง

ผลการวิจัยข้อที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งตามหลักสารานิยธรรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า มีรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งอยู่ 6 รูปแบบดังนี้ 1) ด้านการเอาชนะ คือ ฝ่ายปกครองใช้บทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายเจรจาให้คู่กรณีเกิดการยอมรับและยุติความขัดแย้งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการยอมรับ โดยการแสดงออกและกริยาด้วยความสุภาพ 2) ด้านการร่วมมือ คือ ฝ่ายปกครองให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และให้ความร่วมมือการแก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน 3) ด้านการประนีประนอม คือ การเจรจาต่อรองให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย แจ้งผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งให้คู่กรณีทราบ หาทางออกร่วมกันเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายด้วยสันติวิธี 4) ด้านการหลีกเลี่ยง คือ การแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความรุนแรง หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าของคู่กรณี โดยการเจรจายุติปัญหาโดยตรงไปตรงมา โดยไม่มีอคติลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และ 5) ด้านการยอมให้ คือ ฝ่ายปกครองเจรจาทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น โกล่เกลี่ยปัญหาให้คู่กรณีทราบจนเกิดความเข้าใจ และตกลงกันด้วยสันติวิธี ก่อนใช้มาตรการทางกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่าฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทบาทของผู้นำรวมถึงการมีกลไกในการบริหารจัดการปัญหาในทุกระดับในส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประชาชนในพื้นที่จึงให้ความมั่นใจในการเป็นตัวกลางและการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง) (2561) ศึกษาบทบาทผู้นำฝ่ายปกครองในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่าผู้นำฝ่ายปกครองต้องมีความเป็นกลางเพื่อแก้ไขปัญหา ทุกคนควรใช้เหตุผลในการลดปัญหาความขัดแย้ง มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน โดยสภาพความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่ใช้ในการจัดการปัญหา สุภัญญา รุ่งทองใบสุรีย์ (2556) พบว่า การจัดการความขัดแย้ง มี 3 แนวทางใหญ่ๆ เรียงลำดับ ดังนี้ การใช้สันติวิธี การไม่จัดการปัญหา และการใช้วิธีรุนแรง นอกจากนี้ นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ (2557) ได้ศึกษาความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานรัฐในการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ทุ่งสระ จังหวัดพัทลุง” พบว่าแนวทางที่เหมาะสมในการคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาโดยการดำเนินกิจกรรมใดๆในพื้นที่ควรผ่านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนในชุมชน การใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการตัดสินใจและใช้กลไกที่มีบุคคลซึ่งเป็นกลางหรือมีตัวแทนจากท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหา

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อฝ่ายปกครองนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปบูรณาการร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ หรือนำไปส่งเสริมการรับรู้ให้กับประชาชนและถือปฏิบัติร่วมกัน ก็จะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้น หรือหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ปัญหาก็อาจจะไม่มีความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการประยุกต์หลักสาราณียธรรม นายอภิชาติ อนันตประยูร (2558) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อจัดการความขัดแย้งของชุมชนรอบสวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี พบว่าความขัดแย้งเป็นภาวะบีบคั้นหรือไม่ลงรอยกัน มีสาเหตุความขัดแย้งกันทั้งในด้าน

ข้อมูล ผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ โครงสร้าง และคุณค่าหรือค่านิยม แต่ในพระพุทธศาสนามองว่าสาเหตุความขัดแย้งมากจากตัณหา มานะ และทิฐิ แนวทางแก้ไข คือ การผ่อนปรนเข้าหากัน การสมานสามัคคีก่อเกิดความร่วมมือ เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับหลักสาราณียธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาหลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมสังฆสามัคคีของพระสงฆ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ ของพระใบฎีกาอุดม สุตธมโม (ศรีสร้างคอม) (2560) พบว่าหลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีกัน มีความร่วมมือกันทำให้เกิดความรัก ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสงเคราะห์ช่วยเหลือกันเป็นไปเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่สงฆ์ซึ่งนำไปสู่ความสงบสุขและเจริญรุ่งเรืองของหมู่สงฆ์เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งตามหลักสาราณียธรรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน มี 5 รูปแบบดังนี้ 1) ด้านการเอาชนะ คือ ฝ่ายปกครองใช้บทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายเจรจาให้คู่กรณีเกิดการยอมรับและยุติความขัดแย้งร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับ โดยการแสดงออกและกริยาด้วยความสุภาพ 2) ด้านการร่วมมือ คือ ฝ่ายปกครองให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และให้ความร่วมมือการแก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน 3) ด้านการประนีประนอม คือ การเจรจาต่อรองให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย หาทางออกร่วมกันเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายด้วยสันติวิธี 4) ด้านการหลีกเลี่ยง คือ การแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความรุนแรง หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าของคู่กรณี โดยการเจรจายุติปัญหาอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่มีอคติลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 5) ด้านการยอมให้ คือ ฝ่ายปกครองเจรจาทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นไกล่เกลี่ยปัญหาให้คู่กรณีทราบจนเกิดความเข้าใจ และตกลงกันด้วยสันติวิธี ก่อนใช้มาตรการทางกฎหมาย โดยรูปแบบดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญยากร) (2547) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งพระพุทธศาสนายอมรับว่าเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างปัจจัยภายใน ผนวกและปัจจัยภายนอก ด้วยเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงได้นำเสนอชุดของสันติวิธี ในการจัดการในการจัดการการขัดแย้งซึ่งประกอบไปด้วยเจรจากันเอง การไกล่เกลี่ยคนกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันตำรวจโท มนตรี คงเตี้ย (2557) ศึกษาเรื่อง กระบวนการจัดการความขัดแย้งตามหลักสาราณียธรรม : กรณีศึกษาประชาชน บุกรุกที่ดินสาธารณะชุมชนชะแมบพัฒนา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าวิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้ง

ในชุมชน มีความสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักสาราณียธรรม 6 จึงมีแนวคิดนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ให้เป็นชุดรูปแบบในการจัดการปัญหาเพื่อพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่เป็นแบบอย่างสู่ชุมชนอื่นต่อไป นอกจากนี้ พระมหาธนวิชัย ญาณธโร (กิจเดช) (2560) ศึกษาเรื่อง การอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมตามหลักสาราณียธรรม 6 : ชุมชนวัดหงส์รัตนาราม และชุมชนมัสยิดต้นสน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) รูปแบบการอยู่ร่วมกันของชุมชนวัดหงส์รัตนาราม และชุมชนมัสยิดต้นสน โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะการอยู่ร่วมกันของชุมชน พบว่า คนในชุมชนก็มีการเป็นอยู่ตามหลักสาราณียธรรม ที่เป็นธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน มีการสั่งสอนแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันอยู่ตลอดโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีการแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม และไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือก่อความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ และประการสุดท้ายคือมีหลักแห่งความดีงามหรือมีจุดมุ่งหมายสูงสุดที่เป็นไปในทางเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ดังกล่าวนั้น พบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความขัดแย้งความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับการบริหารจัดการความขัดแย้ง และรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งตามหลักสาราณียธรรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ จากการวิจัยได้จนได้เป็นรูปแบบต้นไม้แห่งสันติภาพ (Tree of Peace MODEL) มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน” ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ดังปรากฏเป็น “รูปแบบต้นไม้แห่งสันติภาพ (Tree of Peace MODEL)” สรุปส่วนต่างๆ ของต้นไม้แห่งสันติภาพ ได้ดังนี้

1. รากของต้นไม้ คือ ค่านิยมของฝ่ายปกครอง

ค่านิยม (Values) หมายถึง ทศณะคติของฝ่ายปกครอง ซึ่งจะเป็พื้นฐานของการปฏิบัติงาน และอยู่ร่วมกันในสังคม คือ การที่แต่ละบุคคลแสดงออกต่อกันด้วยความเมตตา ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ โดยการแสดงออกด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยินดีต่อกัน ด้วยความจริงใจ พุดจากกันด้วยความไพเราะอ่อนโยน แจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนบ้าน ตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งค่านิยมเปรียบดังหลักธรรมที่จะนำมาปรับใช้ คือ หลักสราณียธรรม 6 มีดังนี้

1) ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การยึดมั่นในกฎต้อง ดิงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบต่อหน้าที่ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรมที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต 3 ประการ ดังนี้ คือ

กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ต้องามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้น การเบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายชื่อเสียงของผู้อื่น ตรงกับสราณียธรรม ข้อเมตตากายกรรม

วจีสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา พุดสิ่งที่ต้องามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการ พุดเท็จ โกหกหลอกลวง พุดแต่ความจริง พุดแต่สิ่งที่ทำให้เกิดความสามัคคี และถูกกาลเทศะ ตรงกับ สราณียธรรม ข้อเมตตาวจีกรรม

มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ต้องามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ทำใจให้ผ่องแผ้ว ไม่คิดร้าย ไม่อคติเข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตรงกับสราณียธรรม ข้อเมตตาโมกรรม

2) ความเสียสละ หมายถึง การให้โดยยินยอม ให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการแบ่งปันอย่างเสมอภาคหรือได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เพื่อเป็นการลดความเลื่อมล้ำในสังคม เกิดความมั่นคงในการดำรงชีพที่ยั่งยืน ตรงกับสราณียธรรม ข้อสาธารณโกศี

3) การมีระเบียบวินัย หมายถึง การกระทำที่ถูกต้อง ดีงาม ให้สำเร็จเรียบร้อยทันเวลาด้วยความตั้งใจตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อตกลง ที่สังคมกำหนดไว้ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จนเกิดความเคยชินส่งผลดีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ตรงกับสาราณียธรรม ข้อสี่สัณณุตตา

4) ความสามัคคี หมายถึง ความปรองดองกันที่พร้อมเพรียงร่วมมือร่วมใจกันทำในหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคี ให้ความเคารพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในสิ่งที่เป่าหมายของ ส่วนรวม และจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกัน ตรงกับสาราณียธรรม ข้อทวิฐีสัณณุตตา

2. ลำต้นของต้นไม้ คือ กลไกและกระบวนการบริหารจัดการความขัดแย้ง

กลไกและกระบวนการในการบริหารจัดการความขัดแย้ง (Management) เปรียบเสมือนลำต้นของต้นไม้ที่ฝ่ายปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะนำมาใช้เป็นกลไกและกระบวนการในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสงบและประโยชน์สุขของ ประชาชนในพื้นที่ อันประกอบไปด้วยหลักการจัดการความขัดแย้ง 5 ด้าน ได้แก่ การเอาชนะ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้

3. ดอกผลของต้นไม้ คือ ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่จะได้รับ (Benefits) หมายถึง ความคาดหวังจากค่านิยมและการบริหารจัดการ ความขัดแย้ง ซึ่งตามธรรมชาติของการปลูกต้นไม้ เช่น ปลูกผลไม้ก็ต้องการผลที่สวยงาม มีคุณภาพดี สามารถนำไปขายได้ราคา ดังนั้น ดอกผลของต้นไม้สันติภาพก็คือ ความสงบสุขของประชาชน ความ พึงพอใจในสิ่งที่เป็นอย่าง ไม่เกิดความขัดแย้ง อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการ ทั้ง 5 ด้าน ยังพบว่า ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการเอาชนะ อยู่ในระดับมาก แต่ด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ ในระดับปานกลาง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 ที่จะนำมาบูรณาการกับการบริหาร จัดการความขัดแย้ง พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี ระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อฝ่ายปกครองนำหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณา การและประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการความขัดแย้งในพื้นที่มากขึ้นก็จะสามารถจัดการความขัดแย้ง ในพื้นที่ได้ดีขึ้น ส่งผลให้ปัญหาลดน้อยลง สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งตามหลักสา

รณียธรรม 6 ในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน มี 5 รูปแบบดังนี้ 1) ด้านการเอาชนะ คือ ฝ่ายปกครองใช้บทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายเจรจาให้คู่กรณีเกิดการยอมรับและยุติความขัดแย้งร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับ โดยการแสดงออกและกริยาด้วยความสุภาพ 2) ด้านการร่วมมือ คือ ฝ่ายปกครองให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และให้ความร่วมมือการแก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน 3) ด้านการประนีประนอม คือ การเจรจาต่อรองให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย หากทางออกร่วมกันเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายด้วยสันติวิธี 4) ด้านการหลีกเลี่ยง คือ การแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความรุนแรง หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าของคู่กรณี โดยการเจรจายุติปัญหาอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่มีอคติลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 5) ด้านการยอมให้ คือ ฝ่ายปกครองเจรจาทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นไกล่เกลี่ยปัญหาให้คู่กรณีทราบจนเกิดความเข้าใจ และตกลงกันด้วยสันติวิธี ก่อนใช้มาตรการทางกฎหมายโดยสรุป ถ้านำแนวทางเหล่านี้ไปบูรณาการปรับใช้ในการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน และสังคม ผู้วิจัยคิดว่าจะเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ชุมชน และสังคม หรือลดความรุนแรงลงได้ เพราะถ้าหากประชาชนเป็นพลเมืองที่ดี มีพื้นฐานทางร่างกาย ทางวาจา ทางจิตใจที่ดี มีการส่งเสริมค่านิยมที่ดี มีการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่รอบด้านครบถ้วน ก็จะเป็นเกราะกำบังไม่ให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ส่งผลให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความปลอดภัยและสงบสุข ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร สร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน พัฒนางค์ความรู้ ระเบียบกฎหมายที่จะนำไปใช้หรือหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้ฝ่ายปกครองนำไปใช้งานในการจัดการความขัดแย้ง 2) การบูรณาการความร่วมมือของฝ่ายปกครองและภาครัฐในพื้นที่ในรูปแบบคณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับตำบล 3) ส่งเสริมให้ฝ่ายปกครองนำหลักสารณียธรรมไปปรับใช้ ในการส่งเสริมความสามัคคีโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็น ส่วนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 1) ฝ่ายปกครองเลือกใช้รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น 2) การจัดการความขัดแย้งโดยใช้กลไกของคณะกรรมการหมู่บ้านในการเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากคู่กรณีและประชาชนในพื้นที่ 3) การจัดทำโครงการเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ให้กับฝ่ายปกครองในพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจในการจัดการความขัดแย้ง และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ศึกษาการบริหารจัดการความขัดแย้งในท้องที่ของฝ่ายปกครองในพื้นที่ในระดับมหภาค

เช่น ระดับจังหวัด ระดับภาค เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายตามบริบทของพื้นที่ต่าง ๆ และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและนำไปปรับใช้เป็นแนวทางการจัดการความขัดแย้งให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ2) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งตามหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และหาแนวทางหรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

References

- นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ (2557). “ความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานรัฐในการใช้ที่ดินสาธารณะ ประโยชน์ทุ่งสระ จังหวัดพัทลุง”. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ) (2553). “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสภาราษฎรธรรม ๖ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาอุดม สุตมโฆ (ศรีสร้างคอม) (2560). “การศึกษาหลักสภาราษฎรธรรมเพื่อส่งเสริมสังคมสามัคคีของพระสงฆ์ในจังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดวรรณ ญาณวโร (สุวรรณเพ็ง) (2561). “การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนโดยใช้หลักสภาราษฎรธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธนวิษฐ์ ญาณธีโร (กิจเดช) (2560). “การอยู่ร่วมกันของชุมชนพุทธวัฒนธรรมตามหลักสภาราษฎรธรรม 6 : ชุมชนวัดหงส์รัตนาราม และชุมชนมัสยิดต้นสน กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเศษ กนตมโฆ (มั่งคั่ง) (2561). “บทบาทผู้นำฝ่ายปกครองในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี”. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาพรหม ธรรมหาโส (นิธิบุญยากร) (2547). “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่”. ดุษฎีนิพนธ์ : ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันตำรวจโท มนต์รี คงเตี้ย (2557). “กระบวนการจัดการความขัดแย้งตามหลักสารานีธรรม : กรณีศึกษาประชาชนบุกรุกที่ดินสาธารณะชุมชนชะแมบพัฒนา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐพล เย็นใจมา และสุรพล สุยะพรหม (2561). “ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข” วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 7 (2), 227-228.
- ราชกิจจานุเบกษา (2552). “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองที่ พระพุทธศักราช 2547”, เล่ม 126/ตอนที่ 100 ก : 37.
- สุกัญญา รุ่งทองใบสุรีย์ (2556). “สภาพปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่ใช้ในการจัดการ ปัญหาจังหวัดปทุมธานี”. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อภิชาติ อนันตประยูร (2558). “การประยุกต์หลักสารานีธรรมเพื่อจัดการความขัดแย้งของชุมชนรอบสวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.